DE

KATHOLIEKE ILLUSTRATIE

N°. 48. Zondags-Lectuur voor het Katholieke Nederlandsche Volk. 1869.

UITGEGEVEN DOOR
DE ADMINISTRATIE VAN DE KATHOLIEKE ILLUSTRATIE
ST. JORISSTRAAT. — 'S HERTOGENBOSCH.
Bij HENRI BOGAERTS, opvolger van P. N. VERHOEVEN
Drukker en Boekhandelaar van Z. H. Paus Pius IX.

ONDER REDACTIE VAN
H. A. BANNING en J. W. THOMPSON
MET MEDEWERKING VAN
AUG. SNIEDERS Jr., Dr. J. REN. SNIEDERS, den ouden en jongen VALENTIJN
en meer andere Katholieke Letterkundigen.

Elk Vel van 8 pag. kl. fol.
kost slechts **7 Cents.**
Men teekent in voor een geheelen jaargang bij alle Boekhandelaren en bij de Administratie.

INHOUD : Groningen. — Angelus Domini. — Het Kraaien-nest. Door Dr. J. Renier Snieders — De St. Bonifacius-Fontein bij Dokkum. — De Engelen. — Allerlei.

GRONINGEN.

Onder de steden van ons Vaderland is er misschien niet ééne, die aan het meerendeel onzer lezers minder bekend is dan Groningen, en toch meest zij, zoowel om hare schoone ligging, als om haren sierlijken, regelmatigen aanleg en fraaie gebouwen, boven menige andere de voorkeur verdienen. De reden dezer onbekendheid ligt geheel voor de hand; Groningen is te zeer buiten den gewonen weg gelegen; die stad is te ver van het middenpunt des lands verwijderd dan dat men haar ten doel der pleiziertochten zou nemen.

Het stadhuis te Groningen.

Wanneer men, bij het naderen der stad, nog onder den indruk verkeert van de verrukkelijk schoone landouw, die men is doorgereisd, dan gevoelt men bij het binnentreden der vesting eene sombere gewaarwording, alsof men, voortaan van het genot der schoone natuur verstoken, binnen de muren dier vesting versmachten moest, zonder iets te vinden dat daarvoor schadeloos zal stellen. Bedrieglijk echter is die gedachte wanneer men Groningen binnen gaat, hoeveel waarheid zij ook moge bevatten bij de intrede van zoovele andere vestingen. Groningen immers bezit vele schoone, prachtige gebouwen; op de eerste plaats moet het stadhuis genoemd worden, waarvan bijgaande gravure eenig denkbeeld kan geven. Het is een trotsch gebouw dat in den vorm van een rechthoekig hoefijzer met drie fraaie gevels prijkt. Heerlijk vooral is het gezicht dat men heeft wanneer men van den kant der Groote of Martinikerk, over de Breedemarkt henen, een blik werpt op die majestueuze schepping van latere bouwkunde; dan bevindt men zich onder een onvergetelijken indruk geplaatst, dien het overheerlijke front te weeg brengt, en het oog gevoelt zich aangetrokken door die schoone colonnade, uit Bremersteen vervaardigd, die de vooruitspringende, fraaie kroonlijst draagt. Ter weêrszijden der pui, door deze kolommen gevormd, voert een arduinsteenen trap tot eene prachtige vestibule en breeden gang, die tot het inwendige van het gebouw toegang verleenen. Hier beantwoordt alles aan de pracht van buiten; men vindt er een aantal zalen en kamers, allen met den meesten smaak versierd, waaronder vooral de groote raadzaal uitmunt. Het gebouw dat tusschen 1792 en 1810 werd opgericht, levert door zijne ligging en bouwtrant een uitmuntend fraai geheel, dat te recht een der schoonste sieraden van Groningen mag heeten.

Onder de kerken bekleedt de Groote of Martinikerk tegenover het stadhuis de eerste plaats. De dagteekening der eerste stichting van dit heerlijke, in gothischen stijl opgetrokken, kunstgewrocht is onzeker, maar het is bekend dat reeds in 1253 de St. Maartenskerk bestond, waarvan in 1465 de toren, door den bliksem getroffen, afbrandde, en dat deze, drie jaren later weder opgebouwd, de kerk in zijn val vernielde. In 1482 waren beide hersteld. Bij een lengte van 64 bezit zij eene breedte van 27 ellen, welke ruimte door eene dubbele rij pilaren doorsneden wordt. De naam dezer kerk, die hare toewijding aan den ridderlijken Heilige, St. Martinus, aanduidt, doet genoegzaam zien dat zij eenmaal, in betere tijden, tot de viering der indrukwekkende plechtigheden van onzen H. Godsdienst heeft verstrekt, waaraan zij helaas! sinds bijna drie eeuwen onttrokken is, om, van pracht en luister ontdaan, in voortdurende treurnis getuige te zijn van de ijskoude bijeenkomsten onzer afgedwaalde broeders. Van al het menigvuldige schoone, van al die zielsverheffende pracht, die haar eertijds versierde, is niets overig dan de naakte muren, zonder gevoel, zonder leven. In deze kerk vindt men nog het voortreffelijke orgel, dat in 1479 door den beroemden Rudolf Agricola vervaardigd is, en na eenige verbeteringen, in 1691 en 1859, noch immer door zijne zuivere, krachtvolle tonen de bewondering afdwingt. Het voornaamste sieraad dezer kerk is echter haar toren, die als een der eerste meesterstukken van gothische bouworde geroemd wordt. Dit bewonderenswaardig gevaarte, met zijne vijf galerijen, is geheel uit eene soort van grauwen hardsteen opgetrokken ter hoogte van bijna 95 ellen. Hij is voorzien van eene menigte klokken, waarvan de grootste 22.000 pond weegt, en van een klokkenspel van 36 klokken.

Tot in het jaar 1821 hadden onze R. K. Geloofsgenooten in deze stad, die schier van af den eersten oogenblik na het uitbreken des opstands in de 16e eeuw den Katholieken vijandig was, geene eigen kerken, zoo dat zij zich met kleine bedehuizen, of zalen in gewone huizen, moesten vergenoegen. In genoemd jaar stond koning Willem I hun de oude, zoo genaamde, Broederenkerk af, die vroeger aan een Minderbroedersklooster behoorde; deze werd in 1831 hernieuwd en in 1836 aan den H. Martinus toegewijd. In het jaar 1856 werd in deze stad ook eene Residentie opgericht voor de Eerwaarde Paters van de Societeit van Jesus, die aldaar met veel vrucht voor Groningen's Katholieken werkzaam zijn. Het getal dezer laatsten beliep in de provincie Groningen op 31 December 1864 bijna 16.000 zielen, die over 13 parochien en 3 rectoraten verdeeld zijn; de stad telt ruim 6000 Katholieken.

Onder de liefdadige inrichtingen van Groningen moeten wij noodwendig het Doofstommen-Instituut vermelden, dat om zijne menschlievende strekking alle aandacht verdient. Op het voetspoor van den fransche abt de l'Epée, wijdde zich de predikant der Waalsche gemeente, H. D. Guyot, aan de verbetering van het lot dier ongelukkigen, die van alle verkeer met hunne natuurgenooten verstoken, in het midden der wereld, hun ellendig leven in voortdurende eenzaamheid moesten slijten. Gedurende 40 jaren besteedde hij onafgebroken zijne zorgen aan de stichting, die door hem in het leven werd geroepen, en thans nog aan 150 tot 160 jeugdige doofstommen de gelegenheid verschaft, om hun ellendigen toestand te verbeteren en zich tot een handwerk te bekwamen, waardoor zij later in hun nooddruft kunnen voorzien. Langen tijd was dit het eenige gesticht van dien aard, dat in ons Vaderland bestond, tot dat in 1830 dergelijke stichting werd tot stand gebracht te Gemert. Zij werd in 1840 naar den Huize Nieuw-Herlaar onder St. Michiels-Gestel verplaatst, waar zij onder de hooge bescherming en vaderlijke zorgen van den alom beminden Kerkvoogd, Mgr. Zwijsen, nog immer bloeit tot heil en zegen van een aantal ongelukkigen.

Als hoofdplaats en bijna de eenige stad van aanbelang in de provincie van dien naam, drijft Groningen, een drukken handel in de producten van den landbouw, die voor een groot gedeelte der bevolking eene milde bron van welvaart is om den overvloed van gewassen, welke de grond voortbrengt; men vindt er echter ook eenige fabrieken.

Van de eerste geschiedenis van Groningen is met eenige zekerheid niets bekend; wij weten slechts dat het reeds vroeg door uitgebreiden handel en scheepvaart tot een zekeren trap van bloei geklommen was; dat in 1110 zijne houten omwalling door een muur werd vervangen; dat het in 1284 onder de steden van het Hanze-verbond werd opgenomen. Als leen van het Duitsche Rijk werd de stad en de provincie door keizer Hendrik III in 1040 aan den bisschop van Utrecht geschonken, die echter slechts zelden zijn gezag door de weêrbarstige bewoners geëerbiedigd mocht zien. Bij den opstand tegen Spanje in de 16e eeuw was Groningen getuige van het eerste gevecht, tusschen de Spanjaarden onder Aremberg en de duitsche huurlingen onder Graaf Lodewijk van Nassau, bij het gehucht Heiligerlee (1568) waarin Aremberg en Adolf van Nassau sneuvelden.

ANGELUS DOMINI.

Hoort gij wel, bij 't plechtig stille,
Dat de sluimrende aarde dekt,
't Lied der goeden, 't lied der vromen,
't Lied dat ons tot bidden wekt?

Hoort gij wel die zachte tonen,
Door den aêm des winds gekust?
Hoort... het is een stem van boven,
Zij verkondigt vrede en rust.

Lieflijk als een hemelbode,
Afgedaald uit hooger sfeer,
Brengt die stem den groet der Godheid,
Rust en vreê op aarde weêr.

Heil den goeden, heil den vromen,
Heil den braven! roept zij luid;
En de zwakken en de zondaars
Noodigt zij tot boete uit.

Ook aan armen en die lijden,
Schenkt zij troost in ramp en druk,
Zij maant hen tot hopen, bidden,
Als de bron van waar geluk.

Vrede, vrede! roept zij allen;
En de kleinen kust zij zacht,
En den kranken die daar liggen,
Lispelt zij een »goeden nacht!"

Stem der Godheid! hemelbode!
Blijf ons bij in onzen strijd,
Als een wenk tot beter leven,
Als een gids der zaligheid.
Ave Maria!

H. A. Banning.

HET KRAAIEN-NEST.

Door Dr. J. Renier Snieders.

Slot.

Twee dagen, nadat de officier op 't Kraaien-nest zijne voeten gewarmd en een kopje koffij had gedronken, verlieten de ingekwartierde compagniën het dorp, en werden nog dienzelfden avond vervangen, door een half bataillon jagers.

Terwijl men op het raadhuis de billetten afleverde, riep de burgemeester:

»De adjudant en zes manschappen op 't Kraaien-nest!"

»Is dat bij een zekeren Geurik Minten!" vroeg de luitenant-kwartiermeester."

»Ja, Geurik Minten," was het antwoord.

»Geene inkwartiering op 't Kraaien-nest!" hernam hij gebiedend.

»En wat zou men in het dorp zeggen over zulke bevoorrechting?" vroeg Lootman.

»Dat is mijne zaak niet," sprak de officier.

»De mijne wel," liet Lootman er driftig op volgen; »ik als burgemeester sta er voor in, dat bij de inkwartiering, de rechtvaardigheid stipt in het oog wordt gehouden.

»Ik heb daaromtrent een schriftelijk bevel van hooger hand," hervatte de kwartiermeester; »overigens raad ik u, geene opmerkingen te maken, mijn kolonel houdt er niet van."

»Van hooger hand?" mompelde Lootman, terwijl hij het mislukte inkwartierings-billet ter zijde legde; »van hooger hand?" Wat mag daar achter steken?"

De veldwachter fluisterde hem eenige woorden in het oor. Lootman zag vreemd op, en zijn aangezicht werd bijna zoo wit, als de veder der schrijfpen, die achter zijn oor stak.

Nauwlijks waren de soldaten van het marktplein, of het halve dorp was reeds onderricht, dat Geurik Minten ditmaal van de inkwartiering bevrijd bleef. Overal stak men de hoofden bij elkander, overal pluisde men uit, welke de reden was dier uitzondering, waarvan men tot hiertoe geen voorbeeld gezien had.

De vrouw van den burgemeester beweerde, dat zulks zeer eenvoudig

was, dewijl Minten, die zelfs voor zijn eigen huisgezin geen brood meer had, op de inkwartieringslijst was uitgeschrapt. En toch weende zij dien dag bittere tranen van spijt, omdat het onbetwistbaar was, dat iemand, achter het gordijn, Geurik Minten de hand boven het hoofd hield. In eenen aanval van gramschap, welke naar zinneloosheid geleek, schold zij haren man uit voor een lafaard, die toeliet dat men hem in zijne waardigheid miskende; joeg den veldwachter, die Lootman niet beter geraden had, de deur uit; en herhaalde dat de onbeleefde luitenant-kwartiermeester voorzeker niets anders was, dan een flankeur van het strafbataillon.

X.

NA REGEN ZONNESCHIJN.

Geurik Minten brak zich van den avond tot den morgen het hoofd, om er achter te komen, aan wien hij het te danken had, van zijnen adjudant-onderofficier en verdere inkwartiering ontslagen te zijn. Gaarne had hij de twee gouden Willempjes van den officier aan den arme gegeven, indien iemand hem het raadsel had kunnen oplossen.

Des anderen daags, tegen den avond, stond hij voor het venster te zien naar de wacht, die in de richting der grenzen zijn huis voorbij trok, toen hij eensklaps verblijd uitriep:

»Ja, het geluk zit ons op de hielen! Wel, heb ik mijn leven! Hanna! daar is onze Terus!

Nauwlijks had hij gesproken, of de flankeur der dertiende afdeeling kwam de deur binnen geloopen, en viel weenend en lachend terzelfder tijd, in de armen van vader en moeder.

Hoeveel tranen van geluk werden er dien avond op 't Kraaien-nest geschreid! Jaren van rampspoed en ellende schenen vergeten, bij het onverwacht wederzien van een teêrgelielden zoon! Indien Geurik Minten zich vermoeid had met de oplossing van het raadsel, waarom men hem van alle inkwartiering had vrijgelaten, was hij niet minder begeerig om te weten, aan welke omstandigheden hij het moest toeschrijven, zoo onverwacht zijnen zoon in het ouderlijke huis weder te zien. Doch Terus wist volstrekt niets te zeggen; enkel wist hij, dat hij de eenige van zijn bataillon was, dien men met onbepaald verlof had weg gezonden, en verder dat hij blijde was, terug te zijn bij vader en moeder.

»Wat zou dat nu wel wezen?" vroeg Minten, toen hij een paar dagen later, een brief met een groot lak ontving, waarop eene kroon tusschen twee rechtopstaande windhonden was afgebeeld."

De brief was van een voornaam rechtsgeleerde uit de residentie-stad. De schrijver zeide er in, dat hij bekend was met het proces, hetwelk sedert zoo langen tijd hangende was, tusschen het dorpsbestuur en 't Kraaien-nest, als ook met al de bedriegerijen, waarvan Geurik Minten het slachtoffer was. Hij verzekerde hem, de middelen in de hand te hebben, om de zaak spoedig en ten zijnen voordeele af te werken, en bood hem kosteloos zijne dienst aan.

Hij eindigde met te zeggen, dat Geurik Minten hem door een voornaam heer was aanbevolen, en in volle gerustheid mocht betrouwen op den goeden uitslag der pogingen, welke men ging aanwenden, om hem uit zijnen neteligen toestand te redden.

Men verzocht hem, zonder uitstel, naar de stad te komen, en zich bij den rechtsgeleerde in die en die straat, en dat en dat huis aan te bieden.

«Zou dat geen tweede Krakkemik zijn?" vroeg Minten bij zich zelven met een kleinen glimlach; »maar neen, de naam van dien rechtsgeleerde boezemt mij vertrouwen in. En daarbij, men spreekt daar van een voornaam heer, die mij in zijne gunst heeft aanbevolen? Wie mag dat zijn?"

»De luitenant, die hier een kopje koffij dronk," zeide Hanna; »niemand anders, dan de luitenant, laat u dat van mij gezegd zijn."

Minten zag zijne vrouw diepdenkend aan en antwoordde:

»Gij zegt daar zoo al iets."

»Ja, ik denk dag en nacht aan den luitenant; dezen nacht droomde ik, dat hij met zijn blooten degen in de hand, achter Lootman zat."

»Dat is grappig!" lachte Geurik; »maar toch scheen die officier bewogen, toen ik hem verhaalde wat wij geleden hebben; ja, hij was bewogen, ik heb gezien, dat zijne oogen vochtig werden."

»Welnu, zou die luitenant, welke er als een voornaam man uitzag, niet bij zich zelven kunnen gezegd hebben:" »Kom aan, laat mij die arme lieden eens uit den druk helpen!"

»Waarom niet?" zei Geurik toestemmend; »want wie anders kan er toch al belang stellen in den armen pachter van 't Kraaien-nest?"

»Daarom ging ik morgen op reis," zeide Hanna; »ik weet niet waarom ik zoo vol betrouwen ben, sedert de luitenant daar in den hoek, zijne voeten heeft zitten droogen? Ja, ga maar; wat waagt gij er aan?"

»Wat waag ik er aan?" zeide Minten; »'s Gravenhage is toch zoo ver niet."

De trouwjas werd al wederom uitgeklopt en afgeborsteld; de ouderwetsche hoed uit de kas gehaald, en door gedurig strijken en wrijven glad, en zoo veel mogelijk glimmend gemaakt, en de schoenen, met spijkers bezet, afgeveegd en opgepoetst. Des anderen daags vroeg in den morgen, was Minten reeds reisvaardig. Hij stak de twee gouden Willempjes van den luitenant in zijn zak, en vertrok naar de residentie.

Een straatjongen wees hem, bij zijne aankomst, het huis van den rechtsgeleerde.

»Dat ziet er hier beter uit dan bij Krakkemik," mompelde Geurik, terwijl hij aan de bel trekkend, een blik van verwondering wierp op den zwaren leeuwenkop, die met een koperen ring in den muil, door de groen geschilderde deur scheen te komen.

Eene minuut later ontving hem de rechtsgeleerde, een eerbiedwaardig grijsaard, met zooveel goedheid en onderscheiding, dat Minten er geheel van onthutst was. Meer dan twee uren lang, luisterde de advocaat naar het verhaal van al de gebeurtenissen, welke er sedert eenige jaren, in het dorp hadden plaats gehad, en knikte gedurig vriendelijk met het hoofd, tot teeken, dat hij zijnen client volkomen verstond, en zijne zaak als rechtvaardig beschouwde. Zoo dikwijls Minten den naam van mijnheer Weilboot, of dien van Lootman of van den veldwachter noemde, fronste de rechtsgeleerde de wenkbrauwen en zeide driftig, dat het hem walgde van zulke ellendige kerels te hooren spreken.

Nadat Geurik zijne zaak wijd en breed had uitgelegd, begon de rechtsgeleerde zijn gevoelen te zeggen, over het hangend proces en over de oorzaken, welke er aanleiding toe hadden gegeven. Hij ontwikkelde het plan, hetwelk hij in het hoofd had, om de zaak spoedig, en met zekerheid van goeden uitslag, af te werken.

Nadat hij al de inlichtingen van zijn client nauwkeurig had aangeteekend, en hem wijd en breed had verklaard, hoe deze zich verder te gedragen had, gaf hij hem goedhartig de hand, hem verzekerende, dat hij met goeden moed en vol betrouwen huiswaarts konde keeren.

»Nu ja, dat zal ik," antwoordde Geurik, de hand van den advocaat met kracht in de zijne drukkend; »en zeg mij nu eens wat ik u schuldig ben, voor al uwe moeite en geduld?'

De rechtsgeleerde glimlachte goedaardig, en zeide dat Minten hem geen rooden duit schuldig was.

»Neen," hernam de boer zijne linnen beurs voor den dag halende; »ik heb nog twee Willempjes, die ik van den luitenant kreeg....."

»Behoud die, zeide de advocaat, hem op den schouder kloppend; »dat geld brengt u geluk aan!"

»Neen," drong Geurik aan; »zoo ben ik niet, mijn beste heer; die Willempjes zijn voor uwe moeite; ik heb nog een paar kwartjes over, waarmede ik best zal te huis geraken; de Meijerij is zoo ver niet."

De advocaat bleef goedhartig weigeren, en Minten er op aandringen, om de twee Willempjes te doen aannemen voor het advies, hetwelk hij zoo verstandig en beredeneerd vond.

Na vijf minuten weigeren en aandringen, behield Minten zijn geld, en ging even verwonderd over de beleefde manieren, als over de belangeloosheid van den rechtsgeleerde, de deur uit. Terwijl hij moedig door de straten der prachtige residentie-stad stapte, hield hij niet op, in zijnen geest vergelijkingen te maken, tusschen de twee advocaten, die de belangen van 't Kraaien-nest in handen hadden.

In die vergelijkingen, welke zich zelfs tot het gekorven satijnen vest, en het van vet glimmende kleed van Weilboot uitstrekten, had de rechtsgeleerde uit de residentie ver de overhand. Nu hij eenmaal in aanraking was geweest met een lojaal en kundig man, kon hij zich niet begrijpen, hoe hij zich door een lagen afzetter eens in de luren had laten leggen. Reeds had hij de stad meer dán een uur gaans achter den rug, en vloog in gedachten nog gedurig van het ellendig kantoor van mijnheer Weilboot, naár de prachtige woning van den advocaat, toen hij eensklaps stil staande, uitriep:

»Onze Hanna heeft mij zoo dikwijls herhaald, dat ik het niet mocht vergeten, en toch is het vergeten! Wie is nu de man, die zoo veel belang stelt in den armen Minten? De luitenant? Dat is wel mogelijk. En wie is die luitenant?"

Minten haalde den schouder op, en zijnen weg vervolgende, dacht hij dat zulks zich later wel zou ophelderen.

—

Op zekeren morgen, ongeveer eene maand na zijne terugkomst uit de stad, kwam het geheele dorp op de been. De heeren der rechtbank waren aangekomen, en hadden na de eigendommen van 't Kraaien-nest te hebben afgezien, verscheidene getuigen, onder welke Lootman, de veldwachter, Geurik Minten, en eenige der voornaamste ingezetenen, opgeroepen.

Iets wat iedereen verwondering baarde, was de afwezigheid van Carrero's Bavo. Wij echter, die bekend zijn met het hatelijk gedrag van den dorps-ambtenaar, vinden zijne afwezendheid zeer natuurlijk.

Sedert den dag dat de luitenant, dien hij zeer goed scheen te kennen, op 't Kraaien-nest een kopje koffij had gedronken, was hij onrustig geworden; en toen hij dien morgen vernam, dat de rechtbank in het dorp was, en zich van Geurik Minten naar Lootman had begeven, achtte hij het noodig over de grenzen te trekken. Ofschoon hij beweerde, daar de dorps-secretaris overleden was, verzekerd te zijn, dezen in zijn ambt te zullen opvolgen, oordeelde hij raadzaam, niet op zijne aanstelling te wachten.

En Bavo had wel gelijk; want nog was hij niet aan den steenen paal, die in de heide de grensscheiding tusschen Nederland en België aanduidt, of een paar maréchaussées kwamen hem een bezoek geven, dat indien hij te huis, in plaats van in de heide was geweest, zeer onaangenaam voor hem zou zijn afgeloopen.

Lootman kwam er niet zoo goedkoop af, want in den namiddag werd zijne huifkar ingespannen, en op zijn eigen voertuig, tusschen twee gewapende mannen, vertrok de burgemeester naar de hoofdstad van het arrondissement.

Rechts en links hoorde men mompelen, dat Lootman, geholpen door zijnen veldwachter, bewijsstukken vervalscht, en getuigen omgekocht had in het proces tegen Geurik Minten. De vrouw uit de herberg, waar de heeren der rechtbank waren afgestapt, had nog andere verschrikkelijke dingen door de spleet der deur afgeluisterd, en beweerde onder ander, dat burgemeester en veldwachter beschuldigd werden, een valschen eed te hebben gedaan in de zaak van 't Kraaien-nest.

Burgemeesters Mijntje, die anders het hooge woord zoo had, was dien dag niet op de straat te zien; zij bleef voor het raam bittere tranen staan schreijen, en hield niet op met roepen, dat haar man onschuldig was als een pas geboren kind, en wat er dien dag gebeurde, aan Geurik Minten eens zuur zoude opbreken.

In eenige dagen tijd, kwamen al de schelmerijen van den hatelijken Lootman uit, en weldra was het vonnis gestreken, waarbij de brave Minten in het bezit van zijn goed werd hersteld, en daarenboven eene

schadeloosstelling door zijne tegenpartij te betalen, ontving, welke hem in staat stelde, op staanden voet een welgezeten landbouwer te worden, zoo als hij altijd geweest was.

Behalve de boete, welke belangrijk genoeg was om Lootman in zijn fortuin voor altijd den knak te geven, werd deze nog tot eene gevangenisstraf van verscheidene jaren veroordeeld.

En de ellendige Krakkemik, Krakkemik die misschien ruim zoo veel schuld had als Lootman?

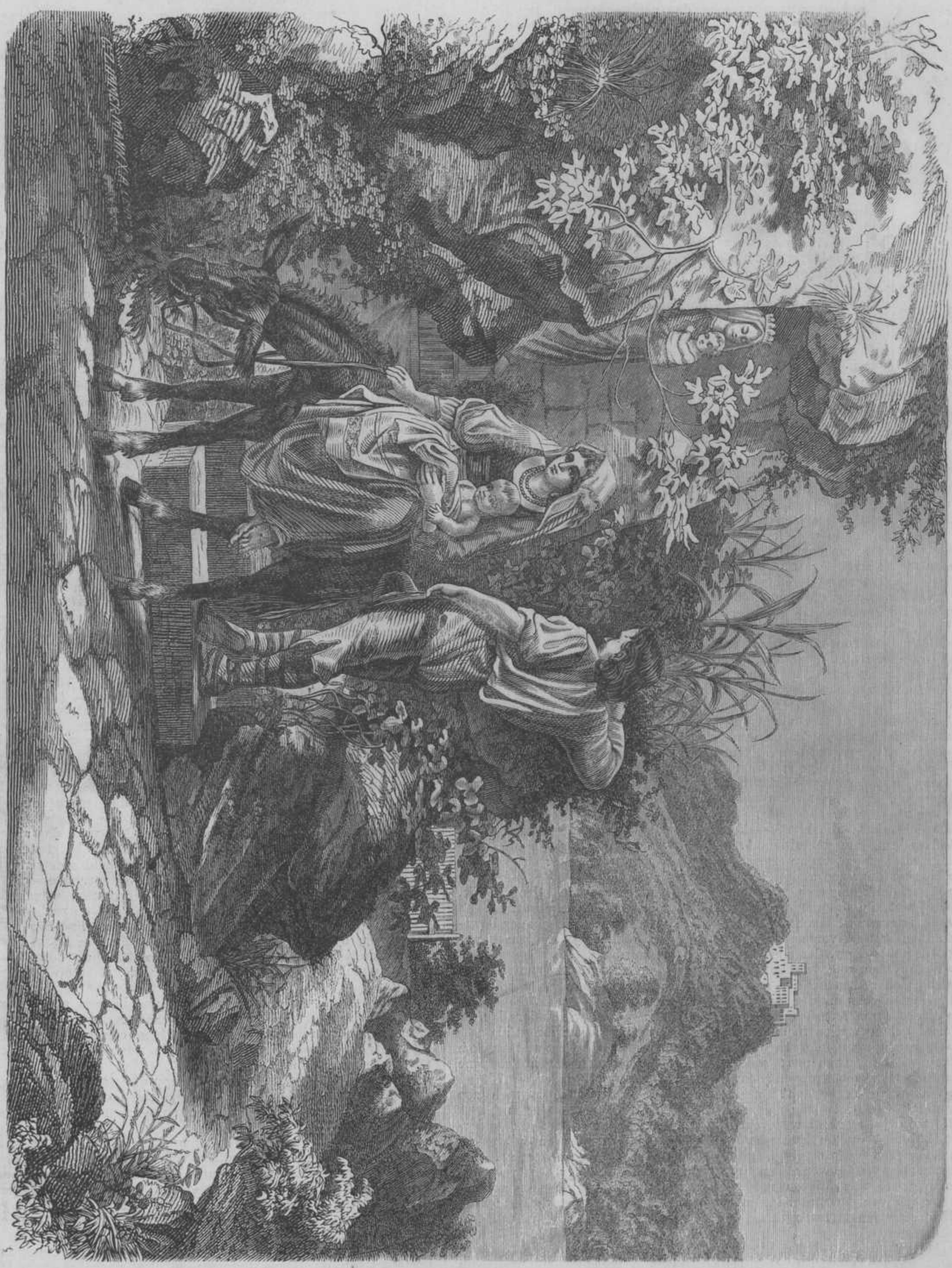

Angelus Domini

Vossen van de grootte en de kleur als Weilboot laten zich met gewoon aas niet vangen. Neen, reeds sedert eenige dagen bemerkte hij, dat er onweder broeide, en het onvoorzichtig zoude zijn den storm, die onvermijdelijk moest losbreken, af te wachten. Daarom maakte hij zich bij tijds reisvaardig, en trok, even als de veldwachter, de grenzen over, met het oogmerk daar den loop der gebeurtenissen af te wachten.

Nooit keerde hij in de Meijerij terug. In het belgisch grensstadje waar hij verbleef, maakte hij kennis met Carrero's Bavo, en vatte het plan op

om, door dezen geholpen, zijne oude kostwinning, welke hem vroeger een schoonen duit had opgeleverd, te hervatten. Het duurde echter niet lang of beiden werden voor afzetterij en omkooping van getuigen in hechtenis genomen, en door de assisen tot tijdelijken dwangarbeid veroordeeld.

Laten wij terwijl deze twee ellendige kerels achter de grendels zitten, naar het Kraaien-nest terug keeren, en ons voor het slot onzer geschiedenis nog een oogenblik met brave lieden bezig houden.

Alles keerde bij Geurik Minten spoedig in den vroegeren toestand van

Koning Willem II, op het Kraaien-nest.

welvaart terug. Heel het dorp had het oog op zijne schoone geldersche werkpaarden; de boeren uit den omtrek wandelden des zondags naar 't Kraaien-nest, om er honderd en vijftig van de schoonste schapen en vijftien der vetste melkbeesten te bewonderen, welke men in de geheele provincie aantrof. Iedereen roemde die keurige boerderij, welke zoo op den akker, als binnen'shuis voor een toonbeeld van goeden aanleg, orde en bewerking mocht doorgaan.

Het was alsof de dieren begrepen hadden, dat na zoo vele jaren van

tegenspoed en lijden, in eens de welvaart op 't Kraaien-nest was wedergekeerd. De vogelen timmerden er het hakhout en de boomen vol nesten, en zongen hunne schoonste liederen, als waren zij blijde dat de huisbaas, die hen nooit stoorde, maar zelfs tarwe en boekweit voorwierp, wederom rijk en gelukkig was. En toen er in het voorjaar eens eene lange karavaan van ooijevaars uit het warme land over de heide kwam aangezeild, daalden er twee naar beneden en lieten hunne makkers voortreizen. Geurik Minten zag hen wederkomen, en met een traan van aandoening en blijdschap in de oogen, groette hij zijne twee oude vrienden, even als waren er, na eene lange afwezendheid, twee bloedverwanten in zijn huis wedergekeerd.

Het vers van den nederlandschen dichter werd hier ten volle bewaarheid:

Om hoog op starrenboog gezeten,
Leeft, heerscht uw Rechter, die uw druk
Voorzien, gewogen, afgemeten,
Verordend heeft tot uw geluk.

Laat onbezorgd Hem de uitkomst over,
Hoe lang ze in haar ontwikk'ling draal',
Uw neêrlaag wordt uw zegepraal,
Uw distelkroon, uw glorieroover;
De lijdenskroes u thans bereid
De drinkschaal uwer zaligheid!

Kort na de uitspraak van het vonnis van het gekende rechtsgeding, kwam de kerkschaal in de hand van den braven Minten weder, en de gilde bracht hem, als een bewijs harer achting, de eerteekenen van het hoofdmanschap terug, welke hem door de lage kuiperijën van een nijdigaard ontroofd waren.

De vrouw van Lootman spuwde vuur en vlam, toen zij dit hoorde, en verborg van nijd en schaamte, haar aangezicht onder hare falie, wanneer zij naar de kerk ging. En hoe was zij te moede, toen zij kort daarop vernam, dat Geurik Minten, bij koninklijk besluit, haren man als burgemeester opvolgde! Neen, dat kon het nijdige vrouwtje niet verkroppen: in weinig tijd ging de kleur van hare wangen, en haar vet verdween, als hadde men het met messen van haar lichaam gesneden. Lang worstelde zij tegen eene hevige en langdurige ziekte; en toen hare gezondheid eindelijk wederkeerde, verzekerde zij, dat zij enkel het leven boven den dood verkoos, om dien aartsschelm van 't Kraaien-nest nog eenmaal aan de galg te helpen.

En nu, lezer, is ons verhaal ten einde.

»Maar de luitenant, die op 't Kraaien-nest eens een kopje koffij dronk?"

»Neen, die mag niet vergeten worden. Wanneer gij, even als die officier, op 't Kraaien-nest eens uw sigaar wilt gaan aansteken, zult gij op de kelderkamer, waar voorheen achtereenvolgens vijftien adjudanten verbleven, eene eikenhouten latafel met koperen beslag vinden. Boven dat huismeubel hangt, in een mahoniehouten lijst het portret van den luitenant. Geurik Minten, die thans in zijn zeventigste jaar is, laat niemand uit zijn huis gaan, zonder hem die schoone kopergravuur te toonen en te zeggen: »Ziedaar, den man, die mij mijn proces deed winnen, en daarna burgemeester maakte; de officier, die hier aan mijn haard zijne kleederen droogde, bij het drinken van een kopje koffij! Kent gij die ridderlijke figuur niet? Het is de prins van Oranje, later Willem de tweede!"

De St. Bonifacius-Fontein bij Dokkum.

I.

De naam van den grooten Apostel der Friesen, Bonifacius, is nog altijd onafscheidelijk verbonden, aan den naam van eene van Frieslands oudste steden. Niet alleen draagt nog ten huidigen dagen de Parochiekerk te Dokkum zijnen naam, worden daar zijne reliquiën bewaard, en was in vroegere eeuwen (omstreeks 800) eerst het Convent der reguliere kanunniken, later de Abdij der monniken van Premonstreit binnen Dokkum aan hem gewijd, maar nog tot op den huidigen dag, herinnert de plek aan den grooten man waar, bij droogte en felle zomerhitte, menigeen zich henen spoedt, om voor zich en de zijnen het onmisbare drinkwater te putten. Volgens sommigen zou daar terwijl de Apostel zich omringd zag door moordlustige, heidensche Friezen, een bron door een hoefslag van zijn paard zijn ontstaan; volgens anderen zou hij, als een tweede Mozes in de woestijn, het water met zijnen staf uit de vlakte te voorschijn hebben geroepen. Hoe het zij, reeds eeuwen was die plek daar, en vloeide van uit hare wellen het heerlijkste, het zuiverste water. Hertog Albrecht van Saksen, verordende in de 13 eeuw dat die bronnen of wellen tegen het zeewater, dat ten gevolge van overstroomingen zich soms over de nabij gelegen vlakte verspreidde, door dijken zouden worden beschermd. In latere eeuwen is de zorg, en daarmede wellicht het eigendom tevens, aan de Bierbrouwers-gilde overgegaan en tot 1866 was de Bonifacius fontein en hetgeen daaraan was toegevoegd, in het bezit der nog aanwezige bierbrouwers, In vroegere eeuwen was dat gilde hier in Dokkum zeker talrijk en maakten de bierbrouwerijen een hoofdmiddel van bestaan uit voor zijne inwoners. Met Delft, Weesp en andere plaatsen voorzag het de liefhebbers van dien drank, met het schuimend vocht, en heeft de naam van het water, zeker niet weinig tot den roem van zijn bier bij gedragen. Het wapen der stad, omringd met biertonnen, nog aanwezig in een trapjesgevel op den hoek van de Nieuwezijds Kolk en Voorburgwal, eertijds de Weesper bierkade te Amsterdam, bewijst nog dat in vroeger jaren het Dokkummer bier, daar onder de geliefkoosde dranken behoorde. [1]) Uit vrees wellicht, dat deze eens zoo bloeiende tak van nijverheid geheel zou verloren gaan, en dat de fontein alsdan zijne beschermers zoude derven, hebben de beide nog aanwezige Bierbrouwerijen, het hun behoorend eigendom in 1866 aan de stad geschonken; de stad heeft die schenking aanvaard en op dit oogenblik is de St. Bonifacius fontein haar eigendom.

In den loop van den zomer is de fontein zelve schoongemaakt, het daarbij behoorende kanaal gesloten, de dijken van nieuwe afschuttingen voorzien en zijn op de plaats, waar het water geput wordt, twee eenvoudige, nette, ijzeren afsluithekken geplaatst, waarin met vergulde letters de naam van den grooten Apostel der Friezen prijkt. Bij wijze van proefneming, een proef die uitmuntend geslaagd is, is tot zuivering van het water, in het kanaal dat het van de bron voert, naar de plaats, waar het geput wordt, een dam gelegd van zuivere rivier-grint.

De plaats waar zich de alleszins weldadige wellen bevinden ligt op circa 240 Ned. ellen afstands der stadsgracht te midden van vlakke weilanden, buiten de voormalige Woudpoort

Hier is een soort van waterbekken of vijver, ongeveer 1.80 Ned. ellen diep, zijn bodem is bijna 2.50 Ned. ellen beneden de oppervlakte des weilands. Deze bodem bestaat uit hard, donkerbruin zand, waarin zich verschillende grootere en kleinere gaten bevinden, 41 in getal, waaruit het water opwelt, die gaten zijn 70 à 80 duim diep en alsdan treft men weêr, een even harden, zandigen bodem. Tusschen die beide harde zandbodems vindt men een groote hoeveelheid kiezel of kleine vuursteenen vermengd met wit zand, waardoor het water als het ware gefiltreerd wordt.

Bij verre weg de meeste wellen wordt het witte welzand met het water naar boven gevoerd, een paar slechts en juist de meest watergevende, leveren het water kristal helder.

Van af dien vijver, de eigentlijke Bonifacius fontein, is in vroegere eeuwen, zeer zeker tot meerder gemak voor de brouwers, een kanaal of sloot gegraven, die het water uit de fontein tot in de nabijheid der stadsgracht voert, waar het uit een soort van reservoir geput en in de zoogenaamde brouwerschuiten geladen werd. Daar ter plaatse is dezen zomer de grintdam aangebracht, en kan het water door ieder geput worden.

Niet alleen voor de ingezetenen der stad is de Bonifacius fontein van onschatbare waarde, maar ook voor de scheepvaart is zij van niet gering nut. Geen schipper bijna, die deze plek, langs het groote scheepvaartkanaal van Harlingen tot de Dokkummer Nieuw-Zijlen passeert, of hij legt een oogenblik aan, om zijne watervaten te vullen. In het droogste van dezen zomer heeft men berekend, — de rijzing en daling vermenigvuldigd met de vierkante oppervlakte des vijvers, — dat de wellen der Bonifacius fontein in de 24 uren, van 36,000 tot 40,000 kannen zuiver water opleverden, geen wonder dus dat die wellen voor de stad zelve als een groote weldaad beschouwd worden, te meer nog daar het water dat zij leveren, door de commissie, van wege het Ministerie in 1867 benoemd tot onderzoek van het drinkwater in Nederland, aan wier hoofd zich de Heer Beijerink bevond, als het beste bronwater, dat in Nederland gevonden werd, is geroemd. — Merkwaardig is het vooral dat dezen zomer bij het graven eener sloot op 400 el van de fontein verwijderd, zich in eens eene wel voordeed, die den slootgraver oogenblikkelijk noodzaakte zijnen arbeid te staken.

Voor den geoloog, was zeker een bezoek aan de Bonifacius fontein, in de dagen van Augustus van dat jaar, toen zij door tal van arbeiders, ten einde haar schoon te kunnen maken, werd uitgemalen en droog gehouden, zeker niet onvruchtbaar geweest.

II.

Zoo als boven is gezegd, zijn er tweeërlei gevoelens over het ontstaan van deze fontein; aangezien zich hier twee bronnen bevinden, zullen wij de oudste schrijvers raadplegen en dat vergelijken met de traditie.

Winsemius in zijne beschrijving der Steden van Friesland [2]), zegt aangaande Dokkum: »binnen deze stad is ook ter eere des martelaars Bonifacius zeker klooster van de reguliere orde gesticht, hetwelk daarna die van de orde van premonstreit aan zich getrokken hebben; *binnen* welker convent de springende fontein-wateren (even als ook *buiten* de stad alwaar de *Born* is [3]) zich tot dezen dage nog zien laten. Deze Born of fontein hebben die van de stad grooten dienst van om versch water te halen, en is zeer goed water voor brouwers en de geheele burgerij die er van gebruiken."

Schotanus (in zijne Beschrijvinge van de Heerlijckheydt van Friesland enz.) zegt na het verhaal van den marteldood van den H. Bonifacius, dat de monniken, die deze historie geschreven hebben, verhaalden dat: daar ter plaatse was eene hoogte of wier, voortijds opgeworpen tegen 't opwateren der zee en op den heuvel bouwde men een klooster tot gedachtenis der martelisatie van den Heiligen en was men beducht om

1) M. J. van Lennep de uithangsteekens 1. dl. 274.

2) Chronique van Vrieslandt 1622.

3) Dit water de Born is niet de stroom Bordine of Borndiep waardoor Oost- en Westergo vaneen gescheiden werd, gelijk sommigen door den naam Borne misleid zijn, maar de Ee of het wa er dat van Leeuwarden naar Dokkum stroomt en die nabij de laatste stad de Borne kan genoemd zijn, waarvan de nabij gelegene dorpen Bornwird, Bornwerthuizen, den naam veellicht ontvangen hebben. Zijnde Borne een gewone naam van verscheidene wateren in Friesland, vanwaar het werkwoord Bornen of Boornen, dat is het vee te drinken geven, nog in de landtaal van dit gewest in wezen is. Zie Foeke Sjaerds algemeene beschrijving van oud en nieuw Friesland, fol. 590.

versch en zoet water voor 't klooster. Pepijns (des franschen Konings) Stadhouder, tegenwoordig zijnde, zat te paard en bezichtigde de plaats, 't stampen der hoefijzers en de voeten van 't paard opende een fontein; deze fontein is *in de* stad aan het kerkhof [1]). ook is een fontein *buiten* de stad, die de brouwers met goed water dient. 't Is vreemd, dat men zoo overvloedige fonteinen in deze Provincie niet vindt als tot Dockum."

Kempius [2]) verhaalt aldus: op de plaats waar eertijds de martelaar in Christus (Bonifacius) zijn bloed vergoot, toen de Friezen met aangebrachte aarde een heuvel wilden oprichten, om den vloed der zee te keeren, namen zij voor, aldaar eene kerk te bouwen en een klooster op te richten. De Friesen denkende aan de zoo groote misdaad, begonnen te spreken over het gebrek aan zoet water dat de bewoners van die plaats hadden, welk gebrek bijna door gansch Friesland zoo wel de menschen als de dieren niet weinig moeilijkheid veroorzaakte. Toen een zeker persoon Abbus, de préfect van de landstreek door aanstelling van koning Pepijn, te paard steeg, gezellen met zich nemende, met welke hij den heuvel, die reeds gereed was, in oogenschouw nam, zie zoo werd het rijpaard van een uit zijn gevolg, terwijl de voorpooten in den grond staken en tot aan de knieën wegzakten, bijna met den ondergang bedreigd; maar toen zij die vaardiger waren kwamen aangeloopen, om het paard er uit te trekken, ontsprong plotseling, buiten de gewoonte dier streek een allerzuiverste bron, en het water was voor hen die het dronken van een bewonderingswaardigen smaak. De schrijvers zijn het dus eens, dat de bron ontstaan is door een paard binnen de stad en wel in de nabijheid van de kerk en het klooster, maar maken tevens melding van eene fontein buiten de stad, en deze kan wel geene andere zijn dan die waarvan wij hier spreken, welke zoowel door Protestanten als door Katholieken de bron of fontein van Bonifacius genoemd wordt.

Dat deze bron door den staf van Bonifacius zoude zijn ontstaan is te allen tijde door de meeste Katholieken voor waar gehouden en in dat gevoelen worden zij gesterkt door dien de fontein van den H. Bonifacius zich aan de zuidzijde van de stad bevindt en wel in de onmiddellijke nabijheid van de plaats waar deze H. Martelaar, volgens algemeen gevoelen, vermoord is geworden.

In de 13de eeuw hield men hier 's jaarlijks nog twee bedevaarten, bij welke gelegenheid de arme Pelgrims in het klooster werden opgenomen en gehuisvest en buitendien een goeden reispenning genoten. Nog voor zeer korte jaren vierde men hier plechtig het feest van den H. Bonifacius op dinsdag onder het octaaf [3]) op welken dag de meeste H. H. Geestelijken een bezoek brachten aan deze fontein.

Indien nu *deze* de bron op het kerkhof, *gene* die buiten de stad bedoelt, kan voor beide meeningen grond bestaan; maar dat de bron *buiten* de stad, door een paard zoude zijn ontstaan is eene vergissing van plaats.

Dokkum. A. J.

DE ENGELEN.

Vóór korten tijd vraagde men een franschen pater, missionaris in het aan heilige bloedgetuigen zoo rijke Cochinchina, welk stelsel hij voor 't beste hield, om de ongeloovigen tot het Christendom te bekeeren. Zijn antwoord was: hun onzen heiligen godsdienst van de poëtische en meest troostrijke zijde voor te stellen. Ik werk op het verstand der Annamiten door hun hart, op hun oordeel door de verbeelding.

En de pater verhaalde het volgende treffende voorval;

Er was in Touranne eene familie, die mij onze missie zeer genegen scheen. Deze brave lieden hadden mij tweemaal van de woede der mandarijnen gered; zij hielden mij in hunne woning verborgen en waakten dag en nacht voor mijne veiligheid; zij onthaalden mij op hun thee en rijst en stelden alle middelen, die in hunne macht waren, in 't werk om mij aan de vervolging te doen ontkomen. Mij dacht, dat ik weinig moeite zou hebben, hen van den afgodendienst te bekeeren en toonde hun de dwaze ongerijmdheid er van aan. Ik stelde de verhevene leer van het katholieke geloof daar tegenover, alsmede zijne liefelijke en zuivere zedenleer, gegrond op de liefde tot God en de menschen. 't Verwonderde mij dat ik ze niet tot overtuiging kon brengen, en ik smeekte God mij het middel in te geven, waardoor ik die zielen kon winnen.

God verhoorde mij door de tusschenkomst van een kind, en wel op eene zeer wonderbare wijze.

Dit kind was een buurmeisje van omstreeks twaalf jaar; het had volstrekt geen begrip van het christelijke geloof, maar had toevallig eenige hoofdstukken uit de Annamitische vertaling der bijbelsche geschiedenis hooren voorlezen.

Eens vertelde het aan het dochtertje van mijn gastheer de geschiedenis van Tobias en zijn geleidsengel.

»Ik ken een veel schooneren godsdienst dan den uwen, zeide den volgenden dag dit dochtertje, de lieveling harer ouders, op een bevalligen en verstandigen toon tot mij; *'t is de godsdienst, die Engelen heeft*, voegde zij er vol geestdrift bij. Als gij ons dien kunt leeren, sta ik er u borg voor, dat vader en moeder, en wij allen dien zullen omhelzen."

Ik erkende den vinger Gods, dien ik had ingeroepen, — en ik haastte mij zijne wonderdadige aanwijzing te volgen.

»Ja zeker, antwoordde ik zonder verdere verklaring, zeker kan ik u de leer en de geschiedenis der Engelen uitleggen."

Men ging in een kring om mij heen zitten en luisterde met gespannen aandacht naar al de verhalen uit den Bijbel en het Evangelie, waarin de Engelen eene rol vervullen, welke ik hun voorhield: van af den Engel uit het Paradijs en den reddenden Engel van Izaäk tot het visioen van Judas Machabeüs; van den Engel der Boodschap van Maria tot dien van het graf van onzen Zaligmaker.

Nog nooit had ik in mijn geheel missionarisleven zulk een goeden uitslag van mijn arbeid gehad.

Gedurende dit aaneengeschakeld verhaal van wonderen hadden allen aan mijne lippen gehangen, — en toen ik opgehouden had met spreken, riep ieder in vervoering uit:

»Wij zweren Annam en zijne booze geesten af voor den God, die Engelen tot dienaren heeft en aan elk Zijner schepselen er een als bewaarder geeft."

»Dan zijt gij christenen, vrienden, riep ik uit, mijne armen uitstrekkende, als om hen allen te ontvangen; want alles, wat ik u verhaald heb is slechts een hoofdstuk uit den godsdienst van Jezus Christus."

Ik bewees het hun de volgende dagen, door hun de waarheden uit te leggen, waarvan ik hun de symbolen had doen kennen, en tegen 't einde der maand doopte ik ze allen, niet zonder ieder hunner aan zijn Beschermengel te hebben aanbevolen.

Sedert dien tijd is mij dit middel honderden keeren gelukt — ik heb dan ook geen machtiger medewerkers in mijn arbeid en mijne overwinningen in Cochinchina, dan de Engelen.

Dit eenvoudig verhaal van den Franschen missionaris is zeker treffend en opbeurend. Inderdaad, wat is er ook liefelijker dan de naam der Engelen! wat wondervoller, dan 't leven der Engelen! wat vertroostender dan de leer aangaande de Engelen!

Zij verschijnen bij de schepping; zij bestrijden den vader der leugen; zij werpen hem in den afgrond, — en daarna, in de genade bevestigd, worden zij de dienaren des Almachtige. Talrijk genoeg om de hemelen te bevolken, vormen zij eene geheimzinnige keten tusschen God en de menschen.

Hunne hiërarchie is ons geopenbaard door den H. Paulus, nadat hij tot in den derden Hemel was opgenomen geweest, door den H. Gregorius en den H. Augustinus: Engelen, Aartsengelen, Krachten, Machten, Overheden, Heerschappijen, Tronen, Cherubijnen en Serafijnen, dat zijn de verheven namen van de koren der hemelsche strijdmacht.

Afgezanten van den Allerhoogste bij Zijne schepselen, zijn de Engelen de voorloopers en medehelpers bij de verlossing der wereld, »de hoop der rouwmoedigen, de steun der bekeerden, de vreugd der geloovigen, en door een geheim, dat ons de laatste openbaring eerst zal oplossen, zijn zij, zonder den hemel te verlaten, tegenwoordig bij onze bijeenkomsten en in onze eenzaamheid, bij onze beproevingen en bij ons geluk; — want, het Evangelie zelf leert het ons, ieder onzer heeft een Engel tot bewaarder, wien 't is opgedragen, ons goede gedachten in te geven en ons te geleiden, zonder ons ooit in onzen vrijen wil te belemmeren.

In één woord, de schepping der wereld tot haar ondergang, — waarbij zij nog een rol zullen vervullen, — is de geschiedenis der Engelen, het bezielde tafereel en als de geurige bloem van de geheele H. Schrift. Begin bij Genesis en doorloop alle boeken des Bijbels: Abraham, Jacob, Jozef, Mozes, Ruth, Saül, Salomon, Tobias, Esther, Job, de Machabeën, om te eindigen bij het Evangelie, bij de Engelen aan de kribbe van Bethlehem, in den Hof der Olijven, bij het H. Graf en de Hemelvaart.

Overal vindt gij de Godsgezanten terug om den mensch in naam van den Allerhoogste te beloonen als hij heeft wel gedaan, maar ook te bestraffen als hij heeft gezondigd, om hem te geleiden op de dwaalwegen des levens, te behouden voor de gevaren die hem kunnen bedreigen, te ondersteunen als hij in nood verkeert, om hem eindelijk de blijde tijding der verlossing te brengen als hij in de boeien der slavernij geklonken is. Zoo ziet gij den Engel in de geschiedenis van Abraham om hem, ten loon zijner offervaardigheid waarmede hij zijn eenigen zoon Isaäk, de hoop zijns ouderdoms, den schat zijns levens opofferde, de blijde belofte nogmaals te hernieuwen dat zijn nageslacht, in de afstammelingen van dien zoon, talrijk zouden zijn »als de sterren des Hemels" en »het zand aan de oevers der zee;" dat zijne nazaten de »landen hunner vijanden zouden bezitten" en dat in hem »alle volkeren der aarde zouden gezegend worden," omdat hij aan de stem des Heeren had gehoor gegeven.

Gij vindt hem ook weêr in de geschiedenis van den jongen Tobias, die door zijn beschermengel naar verre landen geleid en voor de gevaren der reis behoed wordt. In één woord doorblader de gewijde geschiedenissen overal zult gij dien vertrooster, dien raadsman, dien redder, dien gezant van God bij de menschen weêrvinden. En dan de Engelen der Kerk en van het Christendom? Is het niet de Aartsengel Gabriël die aan de zuiverste der Maagden, aan de uitverkoren onder de vrouwen, die aan Maria de blijde, de heugelijke tijding brengt dat uit Haar de Zoon Gods gaat geboren worden? Is het niet een geheel koor van Engelen die aan de herders van Bethlehem de geboorte des Zaligmakers verkondigt? Reeds op de eerste bladzijde van het nieuwe testament, in de eerste dagen van het nieuwe verbond vinden wij die Engelen weder, om ze later immer en altijd wederom te voorschijn te zien komen bij al de voornaamste gebeurtenissen van het leven des Zaligmakers. En dan gelooven wij niet als eene onloochenbare waarheid dat wij immer van onzen beschermengel begeleid en bewaard worden?

Ja wel is het waar dat onze godsdienst schoon en aantrekkelijk is daar hij een *godsdienst is die Engelen heeft.*

---

1) Dit is de zoogenaamde Fetzepomp, een zeer diepe thans met steenen opgezette put, gedeeltelijk onder het huis in wijk A. No. 74 en gedeeltelijk onder een timmerschuur, welke schuur voor eenige jaren door de stad is aangekocht en afgebroken, en toen voorzien van een groote pomp, deze put geeft gewoonlijk overvloedig zuiver water, maar is gedurende een geruimen tijd in dezen zomer droog geweest, dezelve ligt p. m 50 schreden achter de Martinikerk en ten oosten van het voormalige klooster thans het weeshuis.

Het woord Fetze is eene verbastering van Bonifacius.

2) Kempius in zijne latijnsche beschrijving over Dockum. Anno 1586, pag. 295. Cap 22.

3) Op den dag zelve vierde men het feest te Leeuwarden.

ALLERLEI.

DE MECANISCHE LOOPWAGEN VAN GEISLER. — Deze gravure vertoont ons eene uitvinding, die bestemd is om de kinderen gemakkelijker te leeren loopen, en ze in oogenblikken dat de Moeder elders moet zijn, bezig te houden.Deze uitvinding bestaat uit eene ronde plaat wier buitenrand eenigszins naar boven omgebogen is. In het middenpunt daarvan bevindt zich eene kleine staaf A., die men hooger en lager kan stellen en waarop de boogvormige arm B. draait, aan welks einde de leiband C, die het kind ondersteunt, bevestigd is. Deze leiband bestaat uit twee deelen die in elkander schuiven en door middel eener schroef kunnen verbonden worden, zoodat hij van zelve niet kan opengaan. Voor den leiband bevindt zich een klein tafeltje om er speelgoed op te leggen; hij laat slechts eene geringe zijdelingsche afwijking toe zoodat het kind zich niet van de plaat kan afwenden en ook niet onder den arm B. kan geraken. Of deze uitvinding ook in onze kinderkamers zal worden ingevoerd laten wij aan onze bezorgde moeders over, maar wij willen toch niet verzuimen op deze uitvinding te wijzen, die misschien hier ook welkom zal wezen.

***

WAARLIJK het is troostend voor het katholiek gemoed te zien hoe, over heel de wereld, de liefde en eerbied voor den geheiligden persoon van Pius IX levendig blijft, en voortdurend aangroeit in de harten der hem toebetrouwde geloovigen: een nieuw en schitterend bewijs hiervan was de algemeene en warme deelneming bij 't onlangs gevierde jubelfeest van den grooten Paus. Troostrijk is het ons wanneer zelfs Protestanten in hem die verhevene deugden erkennen en bewonderen, welken den waarachtigen volgeling van Christus kenmerken; en hiervan openlijk getuigenis afleggen bij monde en in geschrifte. Maar vooral moet het den Katholiek verheugen en tot troost verstrekken, wanneer hij den lof van den onsterfelijken Paus hoort verkondigen door degenen, die anders slechts spot en verachting veil hebben niet alleen voor de Kerk, waarvan hij de gezegende Opperpriester is, maar ook voor allen geopenbaarden godsdienst.

Daarom zullen wij den Lezers van de *Illustratie* het onverwachte getuigenis mededeelen, dat voor eenige dagen over Pius IX werd afgelegd door de *Figaro*, een welbekend fransch dagblad, hetwelk gewoon is over God en godsdienst te spreken met den spotlach van Voltaire.

»Men zou kunnen zeggen — zoo schrijft de *Figaro* — dat er verschillende Pausen in de wereld zijn: de Paus der Mahomedanen of de Sultan, de Paus der Russen of de Czaar, de Paus der Protestanten of de koning van Pruisen, de Paus (de Pausin) der Anglicanen of de koningin van Engeland."

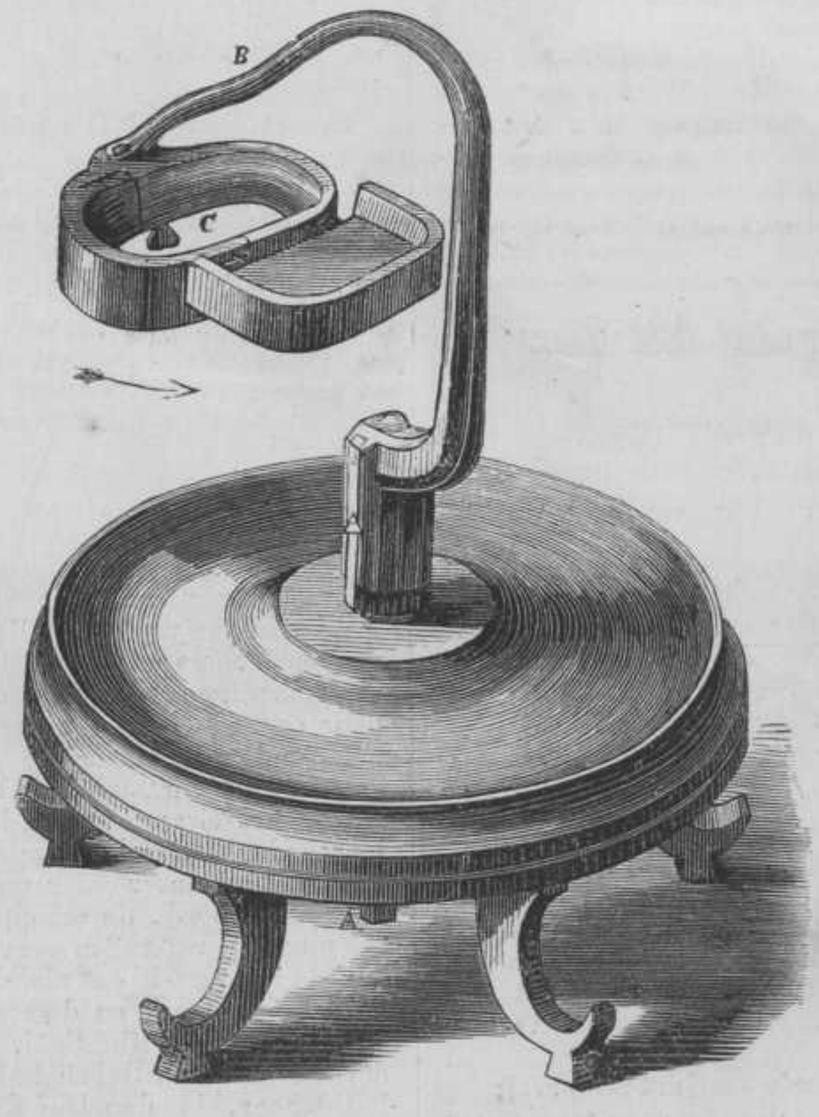

Dan volgt eene beoordeeling van 't karakter, van den invloed, die elk hunner op den godsdienst van zijn land uitoefent. Het zou te lang zijn die in haar geheel over te nemen; als een staaltje van oordeelvelling willen wij slechts een uittreksel geven van 't geen de *Figaro* zegt over den keizer van Rusland.

»De Paus der Russisch- Schismatieke Kerk laat een volk, dat smeekend aan zijn voeten ligt neêrgeknield, gewelddadig vermoorden; een volk dat smeekt om 't behoud van zijn godsdienst en altaren, van zijn taal en nationaliteit, van zijn wetten en haardsteden. De vaderlandslievende mannen worden opgehangen, de vrouwen gegeeseld. Van tijd tot tijd verheft zich eene stem, die *hoe vijandig ook aan Rome* ten gunste smeekt van 't ongelukkige Polen; maar die in rouw gedompelde natie heeft slechts *één beschermer. en die beschermer zetelt op het Vatikaan.*

Eindelijk nadert de *Figaro* den persoon van Pius IX en roept in ontroering uit:

»De vijand, de eenige vijand van die huichelachtige Schriftverklaarders is de Paus van Rome, de Paus-Koning van minder dan een millioen onderdanen: 't is die eerbiedwaardige grijsaard die in den ouderdom van bijna 80 jaren een leven leidt zóó streng, zóó vol kommer en bitterheid als ooit een priester leiden kan; — 't is die heilige man die geen deel neemt aan feesten tenzij van Hem, wiens onfeilbare plaatsbekleeder hij is; die in 't vroege morgenuur zijn nachtrust eindigt, zijn ministerraad bijwoont, aan den arbeid dagelijks tien uren besteedt en verpoozing vindt in 't bijwonen van godsdienstige plechtigheden, terwijl hij den dag eindigt met gehoor te verleenen en zijnen zegen te schenken aan allen, die van de vier hoeken der wereld zijn toegestroomd om hem te zien, 't zij Katholieken of Protestanten, Joden of Mahomedanen. Die vijand is de bewonderenswaardige grijsaard, die den naam draagt van Pius IX, en dien de Kerk nooit behoeft te canoniseeren want hij canoniseert zich zelf door de verhevenste deugden welke niet zijn van deze aarde. En dan, gij allen, die hem gezien, die hem gehoord hebt — hoe waart gij niet getroffen, gelijk de leerlingen van Emaüs, door dat onbeschrijfelijk zachte, dat overtuigende, ja dat goddelijke, hetwelk hem omschittert als een aureool!" —

***

LIJK-BALSEMING. De kunst om lijken te balsemen werd reeds door de oude Egyptenaren volmaakt gekend, zoo als de talrijke *mummies* getuigen die gedurende 30 eeuwen aan het bederf wederstaan hebben — Latere onderzoekingen hebben bewezen dat het doode lichaam van den mensch, na behandeld geweest te zijn met een extract uit koolteercarbol-zuur, voor ontbinding gevrijwaard is, en het gelaat zelfs zijne natuurlijke kleur behoudt. De asphalt of harst waarvan zich de Egyptenaren tot dat doeleinde bedienden heeft die kracht uit het daarin aanwezig zijnde carbol-zuur.

***

LEVEND BEGRAVEN. In de nabijheid van Pitsburg, stierf onlangs een meisje, de vreugde harer moeder, zeer plotseling en werd, naar Amerikaansche wijze, reeds spoedig daarna begraven. De moeder was ontroostbaar over haar verlies, en nog was de haar geslagen wonde niet geheeld, toen ongeveer drie maanden later, ook haar echtgenoot haar door den dood ontviel. Volgens haren wensch werd ook deze in hetzelfde graf als hare dochter begraven. Maar hoe groot was aller ontsteltenis toen men bemerkte dat het lijk der dochter omgekeerd in het graf lag. Bij nader onderzoek bleek het dat de kleederen der doode verscheurd waren, en dat zij in de vertwijfeling der wanhoop zich de haren uit het hoofd had gerukt, 't geen een afschuwelijk gezicht opleverde. De moeder ter plaatse tegenwoordig viel in onmacht en is thans opgenomen in een krankzinnigen-gesticht.

***

NIEUWE UITVINDING. De velocipède is weder door eene nieuwere uitvinding overtroffen. In de stad Mansville is een wagen vervaardigd die als een uurwerk opgewonden en door eene sterke veer gedreven wordt. Gedurende een half uur loopt hij dan met verbazend snelle vaart uit eigen kracht voort, op welken bodem en in welke richting men hem ook wende, terwijl men hem daarenboven gemakkelijk kan besturen en stilhouden.

***

EEN VLUG SCHRIJVER. Iemand, die meende zeer vlug te kunnen schrijven, ging onlangs de weddenschap aan dat hij in één dag de namen der twaalf maanden des jaars zoo dikwijls zoude schrijven, als ze in verschillende zamenvoegingen naast elkander kunnen geplaatst worden. Zeker van de weddenschap te zullen winnen begon hij des nachts ten twee en schreef onvermoeid tot des middags twaalf uur. Ook toen vergunde hij zich nog nauwlijks den tijd om een weinig voedsel te gebruiken. De gedachte van niet minder dan vijfhonderd guldens te winnen gaf hem nieuwen moed en omstreeks tien uur des avonds kwam hij met de tijding dat hij de weddenschap gewonnen had. Zijn tegenpartij toonde hem echter weldra aan, dat hij een beter schrijver dan geoefend rekenaar was en bewees hem dat hij, op dezelfde wijze voortgaande, nog in geen drie honderd jaren gereed zou zijn. Trouwens de twaalf maanden van het jaar kunnen op 479.001.600 wijzen naast elkander geplaatst worden. Neemt men nu aan dat hij in elke minuut driemaal al de maanden des jaars kon schrijven, dan zou hij 159,667,200 minuten of 2.661.120 uren moeten schrijven. Veronderstelt men verder dat hij dagelijks onafgebroken 20 uren werkt dan had hij niet minder dan 133,156 dagen, dat is ruim 367 jaren moeten bezig zijn. —

***

EEN AMSTERDAMMER had zich onlangs op eene reis naar Zaandam ernstig bezeerd. Toen de dokter hem onderzocht en vroeg aan welken kant hij gevallen was, gaf hij tot antwoord: »aan den Zaankant."